

EHK – 742 a 743 Stanovení HBV DNA a HCV RNA

Pavel Fritz

Charakteristika sérií EHK – 742 a 743 a způsob hodnocení

Série EHK – 742 byla určena pro stanovení přítomnosti DNA viru hepatitidy B, série EHK – 743 pro stanovení RNA viru hepatitidy C. Obou sérií se zúčastnilo celkem 30 laboratoří, z nichž dvě testovaly pouze HCV-RNA a zbývajících 28 oba markery.

Obě série tvořilo shodně 6 vzorků, z nichž 3 byly pozitivní a 3 negativní. Objem vzorků činil cca 1,5 ml lidského séra nebo plazmy.

Trojice pozitivních vzorků byly připraveny vždy z jednoho pozitivního séra, naředěného v negativní plazmě na různou konečnou koncentraci cílového markeru. Nejslabší pozitivní vzorky v obou sériích (vzorek č. 3 v sérii EHK – 742 a vzorek č. 5 v sérii EHK – 743) sloužily účastníkům k ověření citlivosti používaných metod a nebyly součástí bodového hodnocení. U zbývajících vzorků znamenal každý neshodný výsledek pro účastníka hodnocení „laboratoř neuspěla“.

Vzorky byly distribuovány v NRL-VH od 3. do 13. 4. 2012, konečným termínem pro odevzdání výsledků byl 3. 5. 2012.

Koncentrace cílových markerů u pozitivních vzorků

V sérii EHK – 742 činily koncentrace HBV-DNA naměřené v NRL-VH zhruba $1,4 \times 10^2$ IU/ml (vzorek 3), $3,4 \times 10^3$ (vzorek 1) a $3,2 \times 10^4$ (vzorek 6). V sérii EHK–743 činily naměřené koncentrace HCV-RNA zhruba $1,1 \times 10^2$ IU/ml (vzorek 5), $2,8 \times 10^3$ (vzorek 3) a $2,3 \times 10^4$ (vzorek 2). Výsledky získané v referenční laboratoři však nemohou být chápány jako přesný standard. Při stanovování koncentrace nukleových kyselin metodou PCR lze očekávat určitý rozptyl hodnot v závislosti na typu použité soupravy a dalších specifických podmínkách.

Kvantitativní hodnoty, získané všemi účastníky, jsou shrnuty v tabulkách 2 a 3 (Národní referenční laboratoř pro virové hepatitidy figuruje v těchto tabulkách pod č. 1).

Přestože nejslabší pozitivní vzorky (v obou případech okolo 100 IU/ml) nebyly hodnoceny, připomínáme, že za hranici dobré citlivosti metod pro oba typy nukleových kyselin je považována koncentrace cílového markeru okolo 50 IU/ml.

Celkové výsledky laboratoří

U bodovaných vzorků chybovaly 3 laboratoře ze 30 zúčastněných (celkové rozložení chyb viz tabulka 1). Laboratoř s poř. č. 11 vykázala jednu falešnou pozitivitu HBV-DNA (vzorek 2 / EHK – 742), laboratoř č. 13 jednu falešnou pozitivitu HCV-RNA (vzorek 6 / EHK – 743) a laboratoř č. 20 jednu falešnou negativitu HCV-RNA (vzorek 3 / EHK – 743). Poslední jmenovaná laboratoř uvedla, že plánuje změnu metodiky.

U nebodovaných vzorků (nejslabší pozitivní vzorek v obou sériích) prokázalo nižší citlivost svých metod celkem 9 laboratoří, z toho 2 u HBV-DNA, 4 u HCV-RNA a 3 u obou markerů. Kromě toho u HCV-RNA ohlásila jedna laboratoř „inhibiči“ nejslabšího pozitivního vzorku. Znamená to, že určité rezervy v citlivosti vykazuje zhruba třetina účastníků, tedy poměrně vysoké číslo.

Kvantitativní vyjádření pozitivních výsledků nebylo povinné a netvořilo součást bodového hodnocení (podrobně viz tab. 2 a 3). Zmínit lze laboratoře č. 3 a 26, které kvantitativní výstup výrazně podhodnocovaly u obou markerů, laboratoř č. 22 pak v menším rozsahu pouze u HCV-RNA. Celkem kvantifikovalo své výsledky 24 ze 30 účastníků (80 %).

Na závěr lze shrnout, že oproti roku 2011 (série EHK – 698 a 699) se počet chybujících překvapivě zvýšil. U bodovaných vzorků z 1 (4 % z 25 zúčastněných) na 3 (10 % z 30 zúčastněných). U nebodovaných vzorků ze 3 (12 % z 25 zúčastněných) na 9 (30 % z 30 zúčastněných). Významnou roli nepochybně sehrála nižší koncentrace cílových markerů u nebodovaných vzorků (z hodnoty mírně přes 200 IU/ml na hodnotu mírně přes 100 IU/ml), nicméně celkové výsledky přesto nelze označit za jednoznačně uspokojivé.

Tabulka 1: SOUHRNNÉ VÝSLEDKY EHK – 742 a 743

Pořad. číslo	HBV-DNA						HCV-RNA					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
	++	N	+	N	N	+++	N	+++	++	N	+	N
1-NRL	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
2	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
3	P	N	N	N	N	P	N	P	P	N	N	N
4	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	N	N

5	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
6	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
7	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
8	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	inh.	N
9	-	-	-	-	-	-	N	P	P	N	P	N
10	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
11	P	P	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
12	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
13	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	P
14	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	N	N
15	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
16	P	N	N	N	N	P	N	P	P	N	P	N
17	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
18	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
19	-	-	-	-	-	-	N	P	P	N	P	N
20	P	N	N	N	N	P	N	P	N	N	N	N
21	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
22	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
23	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
24	P	N	N	N	N	P	N	P	P	N	P	N
25	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
26	P	N	N	N	N	P	N	P	P	N	N	N
27	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	N	N
28	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
29	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	N	N
30	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N
31	P	N	P	N	N	P	N	P	P	N	P	N

(P = pozitivní, N = negativní, inh. = inhibice)

V záhlaví tabulky je uveden cílový marker, číslo vzorku a správný výsledek (pozitivní vzorky jsou prezentovány jedním až třemi křížky podle koncentrace cílového markeru). Problematické výsledky jsou vybarveny šedě. Vzorky nebyly individuálně kódovány, takže jejich čísla v tabulce jsou shodná s čísly, pod kterými je laboratoře vyšetřovaly. Pořadová čísla laboratoří v tabulce nemají souvislost s jejich zavedenými kódy v EHK. NRL pro VH je v tabulce uvedena pod č. 1.

Tabulka 2: KVANTITATIVNÍ VÝSLEDKY HBV-DNA (EHK – 742)

Pořad. číslo	1	2	3	4	5	6	jednotky
	++	N	+	N	N	+++	
1-NRL	3,43x10e3	N	1,38x10e2	N	N	3,17x10e4	IU/ml
2	P	N	P	N	N	P	
3	4,75x10e1	N	N	N	N	1,29x10e3	IU/ml
4	3,49x10e3	N	8,84x10e2	N	N	3,54x10e4	IU/ml
5	P	N	P	N	N	P	
6	3,29x10e3	N	1,09x10e2	N	N	3,17x10e4	IU/ml
7	2,53x10e3	N	1,42x10e2	N	N	3,56x10e4	IU/ml
8	8,40x10e2	N	<1,00x10e2	N	N	2,7x10e3	IU/ml
10	5,25x10e2	N	1,50x10e1	N	N	4,87x10e3	IU/ml
11	P	P	P	N	N	P	
12	2,84x10e3	N	9,43x10e1	N	N	2,77x10e4	IU/ml

13	2,58x10e2	N	0,70x10e1	N	N	3,38x10e3	IU/ml
14	P	N	P	N	N	P	
15	2,66x10e3	N	1,24x10e2	N	N	2,83x10e4	IU/ml
16	2,42x10e2	N	N	N	N	4,78x10e2	IU/ml
17	6,00x10e2	N	2,00x10e1	N	N	5,20x10e3	cp/ml
18	3,60x10e3	N	3,40x10e2	N	N	2,40x10e4	cp/ml
20	8,57x10e3	N	N	N	N	2,06x10e4	cp/ml
21	3,27x10e3	N	1,44x10e2	N	N	2,52x10e4	IU/ml
22	1,94x10e3	N	1,22x10e2	N	N	2,52x10e4	IU/ml
23	P	N	P	N	N	P	
24	2,70x10e2	N	N	N	N	2,10x10e3	neued.
25	8,30x10e2	N	4,00x10e1	N	N	6,10x10e3	IU/ml
26	6,00x10e1	N	N	N	N	8,45x10e2	IU/ml
27	7,00x10e3	N	<1,00x10e2	N	N	6,00x10e5	cp/ml
28	P	N	P	N	N	P	
29	7,50x10e2	N	<2,50x10e2	N	N	5,50x10e3	IU/ml
30	4,60x10e2	N	4,20x10e1	N	N	7,80x10e3	IU/ml
31	3,90x10e2	N	<1,00x10e2	N	N	4,30x10e3	IU/ml

Laboratoře, u nichž nejsou uvedeny číselné hodnoty, své výsledky nekvantifikovaly.

Pořadová čísla laboratoří v této tabulce nemají souvislost s jejich zavedenými kódy v EHK (NRL pro VH uvedena pod číslem 1).

Tabulka 3: KVANTITATIVNÍ VÝSLEDKY HCV-RNA (EHK – 743)

Pořad. číslo	1	2	3	4	5	6	jednotky
	N	+++	++	N	+	N	
1-NRL	N	2,27x10e4	2,76x10e3	N	1,14x10e2	N	IU/ml
2	N	P	P	N	P	N	
3	N	5,87x10e1	6,68x10e1	N	N	N	IU/ml
4	N	3,19x10e5	3,20x10e4	N	N	N	IU/ml
5	N	P	P	N	P	N	
6	N	3,22x10e4	4,74x10e3	N	3,53x10e2	N	IU/ml
7	N	1,23x10e4	2,01x10e3	N	6,20x10e1	N	IU/ml
8	N	1,00x10e4	1,10x10e3	N	inhibice	N	IU/ml
9	N	2,30x10e4	2,50x10e3	N	2,00x10e2	N	IU/ml
10	N	1,80x10e4	2,40x10e3	N	1,50x10e2	N	IU/ml
11	N	P	P	N	P	N	
12	N	1,76x10e4	2,02x10e3	N	1,38x10e2	N	IU/ml
13	N	1,16x10e4	1,64x10e3	N	1,02x10e2	<2,50x10e1	IU/ml
14	N	P	P	N	N	N	
15	N	2,16x10e4	2,21x10e3	N	1,36x10e2	N	IU/ml
16	N	2,45x10e5	1,77x10e4	N	<2,50x10e2	N	IU/ml
17	N	1,00x10e4	1,00x10e3	N	2,00x10e2	N	IU/ml
18	N	3,21x10e4	5,01x10e3	N	3,57x10e2	N	IU/ml
19	N	2,37x10e4	3,21x10e3	N	1,90x10e2	N	IU/ml
20	N	1,13x10e5	N	N	N	N	cp/ml
21	N	2,24x10e4	2,84x10e3	N	1,67x10e2	N	IU/ml
22	N	8,76x10e3	5,40x10e2	N	2,32x10e1	N	IU/ml
23	N	P	P	N	P	N	

24	N	3,36x10 ⁴	3,55x10 ³	N	1,98x10 ²	N	IU/ml
25	N	2,00x10 ⁴	3,70x10 ³	N	2,30x10 ²	N	IU/ml
26	N	5,26x10 ³	8,57x10 ²	N	N	N	IU/ml
27	N	4,10x10 ⁵	3,10x10 ⁴	N	N	N	IU/ml
28	N	P	P	N	P	N	
29	N	1,63x10 ⁴	3,86x10 ³	N	N	N	IU/ml
30	N	1,26x10 ⁴	1,50x10 ³	N	1,30x10 ²	N	IU/ml
31	N	1,30x10 ⁴	2,10x10 ³	N	1,20x10 ²	N	IU/ml

Laboratoře, u nichž nejsou uvedeny číselné hodnoty, své výsledky nekvantifikovaly.

Pořadová čísla laboratoří v této tabulce nemají souvislost s jejich zavedenými kódy v EHK (NRL pro VH uvedena pod číslem 1).

Mgr. Pavel Fritz
NRL pro virové hepatitidy, SZÚ-CEM